

BILTEN

broj 9
22.09.2014.

Tiraž: 300 primeraka

SADRŽAJ

Setva strnih žita, Mr Anka Kačarević.....	3
Suzbijanje bolesti semena strnih žita, mr Eleonora Onć Jovanović.....	4
Zasnivanje i obnavljanje organskog ovčarskog stada, dip.linž.Dragoljub Krajnović.....	5
Stips.....	7

RATARSTVO

SETVA STRNIH ŽITA

Za pšenicu nije neophodna duboka osnovna obrada–oranje. Dubina zavisi prvenstveno od mase žetvenih ostataka preduseva. Oranje može i da izostane bez posledica, ako je osnovna obrada izvedena na njivi za predhodnu kulturu. Loša osnovna obrada ostavlja iza sebe nedovoljno zaorane žetvene ostatke, pojavu vazdušnih džepova, grudve, koje se teško uništavaju. Kada se posmatra osnovna obrada i predsetvena priprema, treba uskladiti vreme izvođenja i taj posao obaviti u kontinuitetu.

Staro pravilo „ tvrda posteljica i mek pokrivač“ mora se poštovati u pripremi setve strnih žita. Sloj od 8 cm mora biti rastresit sa dovoljno mrvičaste strukture. Ispod ovog sloja, zemljište treba da je dobro slegnuto, jer su to preduslovi za kvalitetnu setvu.

Vreme setve je važan činioc za uspešnu proizvodnju, jer pšenica bi trebala da uđe u zimski period u fazi početka bokorenja-jedan do dva sekundarna stabla ili sa razvijena tri lista.

Kad prođe optimalni rok setve, preporučuje se korekcija setvene norme na sledeći način: svakih sedam dana nakon 25.10. setvenu normu povećati za 5-7 %, uz poštovanje kvaliteta pripreme zemljišta.

Najčešću grešku koju čine proizvođači jeste povećanje gustine setve (oko 300 kg/ha) u nadi da će nadoknaditi izostanak bokorenja. Biljke na taj način ulaze ne pripremljene u zimu, veća su oštećenja od niskih temperatura, tako dobijamo retke useve koje prerastu korovi, koji troše vodu i hranu na račun već iznurenih biljaka. Osim što negativno utiče na usev, pregusti sklopovi direktno opterećuju, odnosno poskupljuju proizvodnju. Ovakva situacija se ponavlja stalno jer je posledica želje za konpenzacijom lošeg kvaliteta setve, kasnog roka setve ili izostanka optimalne količine đubriva. U zavisnosti od krupnoće, zahteva sorti i klijavosti, norme se kreću od 220- 270 kg/ha. Raspon gustina se kreće od 450-650 klijavih zrna po m², u

zavisnosti od sorte. Svi noviji genotipovi pšenice dobro se bokore sa moćnim čvorom bokorenja, koji obezbeđuje dobar sekundarni sistem korena koji je izuzetno važan u ishrani biljke. Ovo je osnovni razlog zašto pšenicu ne treba gušiti velikim sklopovima.

U zavisnosti od gore pomenutih činioca setvena norma nikad nije ista.

Izračunavanje setvene norme se vrši na sledeći način:

$$\frac{\text{Klijavost x čistoća}}{100} = \text{UPOTREBNA VREDNOST SEMENA}$$

$$\frac{\text{Broj semenki/m}^2 \times \text{masa 1000 semenki}}{100} = \text{TEORETSKA KOLIČINA SEMENA}$$

$$\frac{\text{TEORETSKA KOLIČINA SEMENA}}{\text{UPOTREBNA VREDNOST SEMENA}} \times 100 = \text{STVARNO POTREBNA KOLIČINA SEMENA}$$

Optimalna količina semena jest stvarno potrebna količina semena po jedinici površine. To je najmanja količina sjemena koja osigurava siguran prinos svojstven sorti, a najviše zavisi od:

- fizičkim svojstvima semena, - klimatskim prilika, - sorte, - setvenoj pripreme i roka setve.

U zavisnosti od navedenih činioca, optimalna količina semena nikad nije ista.

Sejalice je potrebno podesiti na zadatu normu i paziti na brzinu kretanja koja ne treba da prelazi sedam kilometara na čas.

Za postizanje visokih prinosa potrebno je 100-150 kg/ha čistog N, 60-80 kg fosfora i 40-60 kg kalijuma. Fosfor i kalijum se unose u punoj dozi pre osnovne obrade i deo azota 40-60 kg. Kod kasnijih rokova setve količinu azota treba smanjiti ili potpuno izostaviti, jer se tada 50-60 % azota dodaje u prihranjivanju odmah po izlasku iz zimskog perioda, a ostatak korektivno u drugoj prihrani.

Nakon setve treba pobranati, ili pak povaljati parcelu. U kvalitetnu i uspešnu setvu računa se ako je 80 % semena uloženo na dubinu od 3-5 cm, a zatim ako za 10-15 dana nikne najmanje 80 % biljaka. Pogrešno je mišljenje da ne treba sejati u suvo zemljište. Kada nastane takva situacija treba povećati dubinu setve na 5 cm, da bi se izbeglo provokativno nicanje.

Mr Kačarević Anka

ZAŠTITA BILJA

SUZBIJANJE BOLESTI SEMENA STRNIH ŽITA

Seme strnih žita je podložno napadu specifičnih bolesti koje se manifestuju u toku formiranja zrna u klasu. Neke od njih su veoma štetne i mogu kompromitovati celokupnu proizvodnju, a simptomi su veoma različiti.

Glavnica pšenice (*Tilletia tritici*), potpuno uništava unutrašnjost zrna koje se pretvara u crnu masu spora /trula riba/. Kod gari pšenice i ječma (*Ustilago spp.*) klas je u potpunosti uništen ispunjen crnim sporama. Zaraženo zrno glavnice raži (*Claviceps purpurea*) je izuzetno

otrovno za ljude i stoku. Ova bolest se prepoznaje po ljubičasto s-crnim sklerocijamadužine do 2 cm, koje rastu na mestu pojedinih zrna u klasu.

Po pravilu, u toku proizvodnje semena, preduzimaju se mere pomoću kojih se sprečava pojava bolesti na semenu, pa je namenski proizvedeno seme zdravo. Međutim, obzirom na cene sertifikovanog semena, proizvođači se često opredeljuju za setvu semena koje su odvojili u sopstvenoj proizvodnji za seme, koje često može da bude zaraženo. Samo putem tretiranja ovakvog semena se može izbeći pojava ovih bolesti na strnim žitima u toku narednog proleća. Suzbijanje bolesti semena strnih žita je moguće samo preventivno, i to u vreme dorade i pripreme semena za setvu. Kvalitet nanošenja fungicida je presudan i samo potpuno obavijeno seme fungicidom je potpuno zaštićeno.

Ovaj postupak se najkvalitetnije može izvesti u postupku dorade semena, pomoću posebnih uređaja za tu namenu. Fungicidi koji se primenjuju u većim količinama po kilogramu semena se mogu uspešno naneti i ručno, lopatanjem, ukoliko se seme dobro izmeša. Radi boljeg nanošenja u tu svrhu se može primeniti neka električna ili ručna mešalica. Nikako se ne sme seme mešati direktno u sejatici jer takav postupak nije zadovoljavajući. Pošto se noviji i kvalitetniji fungicidi za ove bolesti primenjuju u izuzetno malim količinama po kilogramu semena, postupak primene fungicida treba da se odradi u fabrikama za doradu semena i ovih preparata nema u maloprodaji.

Na tržištu postoje preparati za ovu namenu na bazi vioše aktivnih materija. Mankoceb (Mankogal S) i tiram (Royal, Vitavax) se primenjuju u dozi 200-230 ml uz dodatak 300 ml vode. Tebukonazol (Raxil, Akord, Orius) se primenjuje u dozi 50ml na 100kg semena uz dodatak 0.5 l vode. Tretirano seme pšenice i ječma usvaja aktivnu materiju prilikom bubrenja i klijanje semena. Može se primeniti i tritikonazol (Real 200 FS) u količini 25ml na 100kg semena uz dodatak 975 ml vode.

Gore navedena sredstva treba primenjivati prema uputstvu proizvođača. Seme na koje je naneto tečno hemijsko sredstvo, obavezno treba prosušiti u tankom sloju, nekoliko dana pre setve.

mr Eleonora Onć Jovanović,

STOČARSTVO

ZASNIVANJE I OBNAVLJANJE ORGANSKOG OVČARSKOG STADA

Kada treba formirati i organizovati stado koje će imati sve atribute stada za uzgoj u organskoj proizvodnji, često se, ispravno, zbog nedostatka izbora odgovarajućih životinja iz organske proizvodnje biraju grla iz konvencionalne i uvode u zapat organske proizvodnje. Za sprovođenje ovog postupka potrebna je saglasnost nadležnog inspektora. Ovom prilikom u organsku proizvodnju uvode se jako mlade životinje, tek odlučena jagnjad, starosti do 45 dana, s tim što od momenta uvođenja u zapat kompletan uzgoj zasniva se isključivo na organskom tipu proizvodnje. Međutim, potreba za uvođenjem novih životinja u postojeći organski zapat, sprovodi se kada je neophodno obnavljanje, a nema dovoljno grla u organskom stočarstvu zbog visoke smrtnosti životinja prouzrokovane zdravstvenim okolnostima ili prirodnim katastrofama. U tu svrhu ponovo se traži saglasnost od nadležnog inspektora, da se odaberu grla iz konvencionalne proizvodnje i priključe postojećem organskom stadu.

Propisom je takođe ustanovljeno da se na organsku farmu u toku godine može uneti do 20% priplodnih ovaca, koje su uzgajane u konvencionalnoj poljoprivredi. Ovaj propis odnosi se na organske farme koje raspolažu sa najmanje 5 ovaca u zapatu. Ukoliko se planira značajno povećanje broja grla na gazdinstvu, menja se rasa ili uvodi novi tip animalne proizvodnje, uvođenje novih grla srazmerno svrsi može da se poveća za 40%.

Osnovni principi organske proizvodnje strogo zabranjuju držanje životinja u zatvorenim objektima. Propisom je označeno da životinje moraju imati stalan ili vremenski ograničen pristup ispustu, koji je uglavnom prekriven vegetacijom.

Uticaj različitih faktora na proizvodnju ovčijeg mesa

Proizvodanja i kvalitet ovčijeg i jagnječeg mesa zavisi od niza činioca, koji se načelno mogu svrstati u dve grupe: -faktore nasledne osnove;

-faktore spoljne sredine;

Selekcija ovaca je svakako jedan od primarnih metoda koji uključuje obe grupe pomenutih činioca. Zahvaljujući selekciji, stvorene su i unapređene ranostasne rase ovaca, odnosno populacija koje su usmerene na veću i kvalitetniju proizvodnju mesa. Ove rase se odlikuju izrazitom tovnosću što uslovljava velike količine mesa visokog kvaliteta. Odlično iskorišćavaju hranu što predstavlja dobru osnovu za ispoljavanje tovnih karakteristika. Od tovnih rasa u Evropi i svetu široko su zatupljene engleske mesnate rase ovaca, zatim teksel, i d franse. Da bi se u potpunosti ispoljio genetski potencijal na mesnatost, neophodno je da se za visokoproizvodna grla mesnatih rasa obezbedi kvalitetna hrana tokom cele godine i da prati faze biološkog i proizvodnog ciklusa.

Industrijsko ukrštanje ovaca je već ustaljen metod koji se primenjuje za proizvodnju većih količina kvalitetnog jagnječeg mesa. Povećanje proizvodnje i poboljšanje kvaliteta jagnječeg mesa postiže se korišćenjem specijalizovanih rasa ovaca za proizvodnju mesa, s obzirom da one prenose ovu osobinu na potomstvo prilikom ukrštanja sa drugim plemenitim i slabo proizvodnim rasama. Za ovaj selekcijski metod koriste se dve, tri ili više rasa. Utvrđeno je u savremenoj stočarskoj praksi da niz poželjnih proizvodnih osobina kao što su povećanje količine mesa, bolje iskorišćavanje konzumirane hrane, veća produkcija rasta kod tako dobijenog potomstva.

Uticaj na proces razmnožavanja; Metodom izazivanja polnog žara kod ovaca intenzivira se ovčarska proizvodnja, time što se povećava intenzitet plodnosti i deluje na povećanje broja jagnjadi u zapatu. Suština se zasniva na tome da se izazove polni žar u ovaca u ranoj fazi posle jagnjenja, čime bi se omogućila kontinuirana proizvodnja jagnjadi tokom cele sezone. Osim toga, ovim metodom se pospešuje dobijanje maksimalnog broja potomaka za vreme proizvodnog života plotkinje. Cilj je obezbediti uslove za dva jagnjenja tokom jedne kalendarske godine ili tri jagnjenja za dve godine. Danas se uspešno primenjuje metod veštačkog izazivanja polnog žara putem hormonskih, hranidbenih ili svetlosnih postupaka.

Dragoljub Krajnović, dipl. inž.

Pregled cena (RSD) sa zelene, kvantaške i stočne pijace u Beogradu
za period 02.-09.06.2014. godine

Povrće			Voće			Pijačna cena stoke	
Proizvod	Kvantaš din/kg	Zelena din/kg	Proizvod	Kvantaš din/kg	Zelena din/kg	Proizvod	Živa vaga din/kg
Krastavac salatni	45	70	Grožđe belo	90	120	Tovljenici (80-120 kg)	200
Šargarepa	45	80	Grožđe crno	85	130	Bikovi (≥500 kg, HF rasa)	215
Spanać	130	300	Limun	280	350	Bikovi (≥500 kg, SM rasa)	225
Zelena salata (komad)	36	60	Jabuka Ajdared	45	70	Stočna hrana	
Kupus	20	50	Jabuka Zlatni delišes	60	80	Stočni ječam (džak 50 kg)	21
Krompir	35	60	Jabuka Greni smit	60	80	Lucerka seno u balama (cena po kg)	18
Paradajz	90	130	Lešnik očišćen	850	1000	Kukuruz-džak 50 kg (okrunjen, prirodno sušen)	18
Crni Luk	25	60	Kruška	120	150	Pšenica (džak 50 kg)	21
Paprika šilja	70	80				Stočni ječam (džak 50 kg)	21
						Stočno brašno (džak 33 kg)	17